

Başlığa bakarak corona ile ilgili yazacağımı düşünmeyin.

60 sayfalık kaynaklar bölümü dışında metin olarak 705 sayfa olan Almanca “Sosyalist yaşam tarzı” kitabını bitirdim. Kitap 1945-1989 arasındaki Bulgaristan tarihini anlatıyor. Kitabın benzerlerinden ayrılan özelliği konuyu politik-etnolojik temelde anlatmasıdır. Demokratik Almanya Cumhuriyeti tarihiyle ilgili oldukça kitap okumuş ve ardından 1989 Berlin Duvarı’ını yazmışım ama okuduklarım sonuçta politik tarihti. Almanya Sosyalist Birlik Partisi’nin (SED) aldığı kararlar ve bunları ne oranda ve nasıl uygulayabildiği, parti içindeki tartışmalar vb. Bu kitaplarda günlük hayat yoktu. Merkezde alınan kararlar aşağıya nasıl iniyor ve ne oranda değişiyor, bu yoktu.

Bulgaristan ile ilgili kitap yeni insan yaratmak sorunu çerçevesinde şekilleniyor ve bu konudaki politikaları inceliyor. Bulgaristan Komünist Partisi şunu biliyor: insanın içinde yaşadığı koşullar değişince insan da değişir ama ondaki değişim koşulların gerisinde kalır. Che Guevara’nın 1960’lı yıllarda önemle işaret ettiği bu olguyu BKP iyi saptıyor. İnsandaki değişimin, sosyalist insanın ortaya çıkmasının da ancak insanın koşullardaki değişime yetişmesiyle mümkün olabileceğini, bunun kendiliğinden olmayacağını, belirli politikalarla yapılabileceğini saptıyor, politikalar üretiyor ve hayata geçirmeye çalışıyor.

Kitapta işçiler, köylüler, gençler, kadınlar ayrı ayrı inceleniyor. BKP bu kesimlere yönelik olarak neler yapmaya çalıştı ve ne oranda başarılı olabildi? Başarılı olamadıysa neden olamadı?

Kitabın yazarına sosyalist denilemez ama sağcı da değil.

Kitabın sonlarında 1989 yılına gelindiğinde Bulgaristan için şöyle diyor: Bu ülkede sosyalist rejim, kurucuları hayattayken ortadan kalktı.

Jivkov 30 yıldan fazla genel sekreter olarak BKP başında bulunuyordu, görevinden çekilmek

zorunda kaldı ve ardından da sosyalizm dönemi sona erdi.

Aynısını DAC'de Honecker de yaşamıştı. Bunlar kurucu kadro içindeydiler ve ileri yaşlarda kurucuları arasında buldukları sistemin ortadan kalktığını göreceklerdi.

Bu anlatılması zor bir trajedir.

Kitabın sonunda "sosyalizm çözüldü" belirlemesinden çok "bitti" belirlemesi üzerinde duruluyor. Gelişme imkanları biten sistem yolun sonuna gelmişti ve bitti.

Sosyalizm Bulgaristan'ı bir küçük köylü ülkesinden sanayi ülkesine dönüştürüyor, refah seviyesini –yüksek dış borç yapılarak- yükseltiyor, kadınların iş hayatına atılmasını sağlıyor... 1990'lı yıllarda Bulgaristan halkının büyük bölümü sosyalist dönem hakkında olumlu düşünceye sahip. Bu sosyalizmi istemek anlamına gelmiyor çünkü sosyalizm gelişme imkanlarını tüketmişti ve bitti. Bitinceye kadar iyi şeyler yaptı ama bitti.

Kitabın bir bölümü de Bulgaristan'da milliyetler politikasına ayrılmış. Sadece Bulgaristan'da değil Romanya'da da sosyalizm ve milliyetçilik iç içe. Sosyalist Bulgar ulusu yaratmak adına ülkedeki Türklerin ve Pomakların asimile edilmesi için çabaları. Sosyalizm sonrasında kapitalist ülkelerdeki milliyetçiliği anlamak için bunun bilinmesi önemlidir. Tek parti olduğu için milliyetçiler dahil herkes bunun içindedir ama sosyalizm sonrası milliyetçiliğin ana nedeni bu değildir. Komünist partileri milliyetçi politikaya oldukça yatkınlar. Marksizm-Leninizmin halkı etkilemesinin sınırlı olmasından hareketle Bulgaristan tarihinin ve Bulgar ulusunun yüceltilmesine yöneliyorlar. Milliyetçilik komünist partisinin kitle tabanını genişletiyor. Başka ülkelerde de aynı durum vardır.

Kitapta yok, başka yerden biliyorum; Jivkov hapse atılıyor ve orada ölüyor.

Honecker de aynı durumla karşılaşılıyor. Serbest bırakıldıktan sonra Şili'ye sürgüne gidiyor ve 1994'te orada ölüyor.

SSCB'dekinden farklı bir durum... SSCB tarihe karıştığında kurucular artık yaşamıyordu.

Sayısını bilmediğim kadar kitap okudum ama bu kadar çok şey öğrendiğim kitap azdır.